NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

În ediția de față a BIBLIEI de la 1688 se urmărește redarea textului într-o formă cît mai apropiată de ceea ce se presupune că era româna veche în epoca respectivă. Observațiile atente asupra ediției *princeps* și asupra celor două manuscrise, 45 și 4 389, au determinat colectivul de editori să ajungă la următoarele principii de transcriere a slovelor chirilice susceptibile de interpretări:

a) ѹ final postconsonantic a fost transcris prin *-u*, dar neexistînd nici un indiciu sigur de echivalență fonetică a lui cu ъ (ierul mic) final, acesta din urmă nu a fost notat.

b) ѕ final după vocală, întîlnit destul de rar în cele trei texte, a fost transcris de asemenea prin *-u*: дєсацїѕ (de saţiu).

c) ю final, notat cu remarcabilă consecvență în formele de perfect simplu, pers. I sg. (мъ сѫлаю = mă sculaiu), în derivatele cu sufixul *-tor* (жѫдікъторю=judecătoriu) și în finalul unor substantive terminate în consoană (чірю=ceriu) sau în vocală (гра́ю=graiu), a fost transcris prin *-iu*.

d) ѣ în poziție *c* (чѣрє=cêre) și în poziție *i* (ѳгупътѣнїи=eghiptênii) a fost transcris prin *ê*, în restul cazurilor el fiind transcris, ca de obicei, prin *-ea*. Tot prin *ê* a fost transcris uneori și ꙗ (мѫїарє = muiêre), datorită frecventelor alternanțe cu ѧ; în restul cazurilor, ѣ a fost transcris prin *ia* (тъіат=tăiat, дєспѫіат=despuiat) sau *ea* (неам=neam, ne-am, дімінеацѧ=dimineața) (pentru detalii, vezi ST.L. FAC., p. 49—51. SL.L., p. 49—51).

e) ѧ în poziție *-e*, *-i* (жѫнґарє, кѣтрилєлѧ) a fost transcris tot prin *ê* (junghêre, vêtrilele). În celelalte cazuri, ѧ a fost redat prin diftongii *ea* și *ia*. În unele cuvinte de origine slavă, cu ѧ în etimon, slova a fost transcrisă prin *ea*, *ia* chiar dacă în silaba următoare erau *e*, *i* (нєпрїатинѫл=nepriiatinul, боѧрїи=boiarii). În poziție finală, ѧ a fost transcris în cîteva cazuri prin *-ă*, din considerente de morfologie istorică (апропїѧ=apropiă, жѫнґїѧ=junghiă).

f) Deși valoarea dominantă a lui ъ este aceea de *ă*, iar a lui ѫ, aceea de *î*, numeroasele cazuri de alternanță grafică au impus transcrierea lor potrivit pronunției actuale (мънтѫи/мѫнтѫи=mîntui; гърлъ=gîrlă; кържинлѧ=cărările etc.), inclusiv celei dialectale (мъніє=mănie, пъніне=pâine, пънъ=pănă, ръдикѧ=rădica, рънікїи=rănichii).

g) Frecventa alternanță a consoanelor *-ș / -și*, *-ț / -ți* (сорц/сорци=sorț / sorți, гръниц / гръници= grăiț / grăiți, скосѣш / скосѣши= scoseș / scoseși), se reflectă ca atare în textul ediției de față.

h) ч final suprascris a fost transcris uneori prin *-ce*, în spiritul textului (нич=nice, къч=căce).

i) ѵ și ꙋ au fost transcrise prin *i* chiar în cazul cuvintelor străine: єґѵптѣнїи (eghiptênii), кір (chir).

j) În cazurile foarte rare cînd ъ are valoare de *i*, el a fost notat ca *i*: ѧпъніне=împins.

k) Dintre semnele diacritice, singurul cu valoare fonetică, chendima, a fost transcris prin *i*: мѫнилє=mîinile, лу̑=lui.

l) Vocalele și consoanele duble au fost redate întocmai (чєтаатє=cetaate, сѧамъ = saamă, дрептаатє=dreptaate, їннѧ=Anna, їрран=Arran).

Unele slove chirilice au fost transcrise în conformitate cu normele ortografiei actuale:

1) ѥ la început de cuvînt sau de silabă a fost redat fie prin *ie* (ва ѥши=va ieși, воѥ=voie, плоаѥ=ploaie), fie prin *e* (ѧл=el, ѧра=era, ѣщи=ești, мнѥ=mie, ѥи=ei, скрнѥ=scrie).

2) ѧ inițial a fost transcris prin *ia* (ѧстѥ=iaste, съ ѧи=să iai), dar și prin *ea* (прѥ ѧ=pre ea); aceeași iteră precedată de ѣ a fost redată prin *ea* (ачѣѧ = acêea).

3) Potrivit aceloraşi norme, ѣ final a fost transpus prin *ia* în ачєщѣ (aceștia).

4) ѧ urmat de *n* a fost transcris *î* sau *în* (ѧнълцимѥ=înălțime, ѧноѧщѥ=înnoiește), iar înaintea labialelor *p* și *b*, *îm* (ѧпъра т); urmat de *n*, ѧ a fost redat însă și în acest caz prin *î* (ѧнптрат=împărat).

5) Cuvintele compuse au fost ortografiate potrivit normelor actuale (бнінкѵвжнтавкю= binecuvînta-voiu, ѵнтдѣлѥмнѵл=untdelemnul), cu excepția situațiilor în care termenii își păstrau autonomia și, în consecință, aveau o flexiune proprie (ѵнтѵлѵи дѥ лємн= untului de lemn).

BDD-B789-06 © 1991 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:36 UTC)

6) Regulile ortografice actuale au fost aplicate și în cazul în care slova chirilică a fost transcrisă prin două litere latine (ѕѣ=se-au).

7) Restul semnelor chirilice au fost transcrise potrivit valorilor cunoscute.

La transcrierea textului, au fost coborîte în rînd suprascrierile, întregindu-se tacit toate prescurtările marcate prin titlă, cu excepția cuvintelor cu pronunție variabilă, la care întregirea s-a făcut între paranteze unghiulare (< >) potrivit contextului imediat: ѡ҃ѡ сѣтъ҃ꙁдрꙗ=și s<ă> săturară; ѡ҃ѡ спѣмжитѣѕ҃ = și să s<e> spămîntèze etc.; nu a fost întregită în nici un fel vocala finală *(i)* după consoanele *m*, *ș* și *l*, din motivele amintite mai sus, chiar dacă în cazul ultimei consoane soluția nu e cea potrivită și pentru ms. 4 389. De altfel, numărul prescurtărilor prin contragere este destul de mic în cele trei texte: blgorodnie (blagorodnie), bgloslovi, blgslvi (blagoslovi), blestema (blestema), ciste (cinste), Dvd (David), dmn (domn), dh (duh), dmnie (domnie), Iil (Israil, Izrail), Dmnzeu — Dmnzău (Dumnezeu —Dumnezău), împrat (împărat), Is Hs (Isus Hristos), Izl (Izrael), mlă (milă), mlstiv (milostiv); mrte (moarte), mrtul (mortul) sfți (sfinți).

Tot în mod tacit au fost corectate și greșelile de tipar (foarte puține, de altfel) din ediția *princeps*: (în loc de цꙗрѣ (greșit), кꙗрѣ=cară; în loc de чрѣслѣѕ=cerelui, чрѣюлѣѕи=ceriului; în loc de пєстрє коѳпсєлє= pestre copsele, прєсть коѳпсєлє= preste coapsele etc.). Alte erori, omisiunile și întregirile de text din părțile deteriorate au fost marcate prin paranteze unghiulare, însoțite de note, iar repetițiile și cuvintele de prisos au fost puse între paranteze drepte ([ ]).

Parantezele și indicațiile copiștilor celor două manuscrise au fost de asemenea marcate prin note, iar în aparatul critic s-au dat toate notele liminare cu variante lexicale și comentarii ale copiștilor, ce au legătură directă cu textul (cu excepția concordanțelor biblice marginale, care nu interesează prezenta ediție). Sfîrșitul textului din fiecare coloană facsimilată a ediției *princeps* în această ediție a fost marcat printr-o bară oblică în toate celelalte patru colcane ce încheie pe pagini facsimilul.

La editarea celor trei texte, am folosit ortografia și punctuația de azi, notînd, în plus, accentele cuvintelor comune în cazul abaterilor de la normă, la fel am procedat și în cazul numelor proprii.

Versetele textelor au fost redate prin paragrafe distincte, potrivit *Bibliei* moderne, iar neconcordanțele de segmentare și de numerotare au fost marcate prin paranteze drepte ([ ]).

BDD-B789-06 © 1991 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:36 UTC)